

Petje dieper af voor oma Elisabeth

Jan Anne van der Laan (1959) dook in zijn eigen familiegeschiedenis, een aannemersgezin uit Kollum. „Ik heb een rijker beeld van mijn grootouders gekregen.”

TIM FIERANT

Bij de begrafenis van hun oom Jaap, in 2011, ontstond het idee: een boek over de familie. Jan Anne en Paula van der Laan, neef en nicht, zagen er wel wat in. Ze willen op zoek naar de verhalen achter de anekdotes die altijd maar weer worden opgerakeld. Hun vaders Jan en Eelke waren ook bepaald geen gemakkelijke vaders. Hoe dat kwam, wilden Jan Anne en Paula weten.

Vijf jaar, en het boek is af. Sinds 2014 interviewden Jan Anne en Paula hun ooms en tantes. „De bedoeling was een beeld te schetsen van het gezin van mijn opa Frans en oma Elisabeth, hun zeven kinderen en het aannemersbedrijf.” Dat bedrijf bestaat overigens nog altijd, nu onder de naam vof Bouwbedrijf Van der Laan. Het werd in 1893 opgericht door Eelke van der Laan, de vader van Jan Annes opa Frans.

Het boek is een familiebiografie, zegt Paula. „Geen historisch verslag.” Jan Anne: „Iedereen heeft zijn eigen beleving. Ik vond het interessant om dat tegenover elkaar te zetten. De lezer moet dan maar conclusies trekken. Je kan alles tot de bodem uit gaan zoeken, maar ik heb ervoor gekozen om de interviews te laten prevaleren.”

Dat maakt dat er op sommige zaken in het boek wel wat valt af te dingen. Een van de belangrijkste momenten is ongetwijfeld het motorongeluk van opa Frans. Volgens het boek in het vroege voorjaar van 1930; uit het archief van deze krant

Jan Anne van der Laan met het boek dat hij over zijn familie schreef. Op de achtergrond een portret van zijn grootvader Frans van der Laan. FOTO GERRIT BOER

blijkt dat hij op 20 juni 1929 bij Harkstede over de kop is geslagen.

Dat had Jan Anne van der Laan toch wel graag geweten bekend hij. „Het is niet zo erg als de feiten niet kloppen, maar het is fijner als ze wel kloppen.”

Opa Frans en oma Elisabeth staan centraal in het boek. Was oma nu een kille vrouw, of een warme *mater familias*? En was opa nu wel of niet de oude na zijn motorongeluk?

„De zaak heeft bepaald hoe het leven geleefd werd”, zegt Paula over het ooit illustere timmerbedrijf. „Ik ben me daar veel meer bewust van geworden.” De zorg voor het bedrijf maakte dat Frans en Elisabeth niet altijd tijd hadden om de aandacht op hun rol als ouders te richten.

‘De zaak heeft bepaald hoe het leven geleefd werd’

Haar oma, vertelt Paula, was een wereldse vrouw. De oudste kinderen - de eerste is van 1928 - herinneren zich haar als een hardere vrouw dan de de jongste. Nakomertje Henk is van 1943. „Ze werd liever naarmate haar leeftijd toenam, en de verantwoordelijkheid voor de zaak afnam.” Bovendien, benadrukt Paula, groeiden de kinderen soms in verschillende tijdsgeesten op. De jong-

sten waren pubers in de vrije jaren zestig, de oudste in de oorlogsjaren.

Het motorongeluk van opa Frans, weten Jan Anne en Paula nu, wierp het gezin in de overlevingsstand. „Alles was gericht op geld verdienen. De angst voor armoede was groot.” Dat het Elisabeth, met een op halve kracht functionerende echtgenoot, lukte om haar gezin te onderhouden en het bedrijf te laten bloeien, maakt indruk. Paula: „Ik nam mijn petje al voor haar af, maar doe dat nu nog ietsje dieper.”

De twee zijn hun ouders, ooms en tantes dankbaar dat ze zo openhartig zijn geweest. „Zonder hun verhalen was dit boek er niet geweest.” Ook pijnlijke onderwerpen, zoals de jarenlange radiostilte tussen broers

Fokke en Eelke, worden in het boek niet geschuwd.

Paula, de dochter van Eelke: „Ik dacht altijd dat wij het enige gezin in de familie waren dat daar last van had. Maar het speelde bij iedereen.”

Vanwege de vele discussies tussen Jan Annes vader Jan en oma Elisabeth vertrokken Jan en zijn vrouw Sjoukje begin jaren zestig naar Roden. Dat afzetten tegen de familie straalde af op Jan Anne, realiseert hij zich nu. „Ik schaamde me altijd een beetje voor mijn familie. Nu niet meer. Ik heb een veel rijker beeld van mijn grootouders gekregen.”

Jan Anne van der Laan, *De zaak Van der Laan*. Uitgeverij Boekscout; 207 blz., 19,99 euro.